

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

**EKONOMIE
MEMORANDUM**

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie memorandum bestaan uit 20 bladsye

AFDELING A**VRAAG 1 (LU1 - LU4)**

1.1

LU 1	1.1.1	A ✓✓	opswaai		
	1.1.2	C ✓✓	toeneem		
	1.1.3	B ✓✓	mediumtermyn bestedingsraamwerk		
LU 2	1.1.4	C ✓✓	Eskom		
	1.1.5	A ✓✓	markmislukking		
	1.1.6	B ✓✓	homogeen		
LU3	1.1.7	A ✓✓	deregulering		
	1.1.8	C ✓✓	ekonomiese aanwyser		
	1.1.9	C ✓✓	spesifiek		
LU4	1.1.10	A ✓✓	kostedruk		
	1.1.11	B ✓✓	Preservering/Bewaring		
	1.1.12	B ✓✓	ekotoerisme	(12x2)	(24)

1.2	1.2.1	Uitvoerverdienste ✓✓			
	1.2.2	Kunsmatige monopolie ✓✓			
	1.2.3	GEAR ✓✓			
	1.2.4	Verbruikersprysindeks ✓✓			
	1.2.5	Doeane unie ✓✓		(5x2)	(10)

1.3	1.3.1	D ✓✓			
	1.3.2	G ✓✓			
	1.3.3	A ✓✓			
	1.3.4	H ✓✓			
	1.3.5	C ✓✓			
	1.3.6	B ✓✓			
	1.3.7	I ✓✓			
	1.3.8	E ✓✓		(8x2)	(16)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B (Beantwoord enige DRIE vrae uit hierdie afdeling)**VRAAG 2 (LU1 AS1-AS4)**

- 2.1 2.1.1 reële ✓✓
 2.1.2 Vermenigvuldiger ✓✓
 2.1.3 Kuznets ✓✓
 2.1.4 geldmark ✓✓ (4x2) (8)
- 2.2 **DRIE** ekonomiese aanwysers wat in vooruitskatting gebruik word
 ➤ Leidende ekonomiese aanwysers ✓✓
 ➤ Saamvallende ekonomiese aanwysers ✓✓
 ➤ Sloerende ekonomiese aanwysers ✓✓ (3x2) (6)
 /14/
- 2.3 2.3.1 'n Staat van 'n land se handels- en finansiële transaksies met die res van die wêreld (invoere en uitvoere). ✓✓ (2)
 2.3.2 R-44 373 ✓✓ (2)
 2.3.3 **Goedere uitvoere**
 Sluit transaksies in roerende (sigbaar en tasbaar) goedere in wat van eienaar tussen Suid-Afrikaanse inwoners en nie-inwoners verwissel. ✓✓✓
Lopende oordragte
 Oordragte van inwoners van verskillende lande sonder enige quid pro quo teen prestasie nie. ✓✓✓ (3x2) (6)
 /10/
- 2.4 2.4.1 Staatsbeheerde ondernemings ✓✓✓ (3)
 2.4.2 Herstrukturering verwys na die proses waardeur nie-winsnemende ondernemings omgeskakel word na winsnemende ondernemings met beperkte aanspreeklikheid. ✓✓✓ (3)
 2.4.3 ➤ Sasol ✓✓
 ➤ SABC ✓✓
 ➤ Suid-Afrikaanse Spoorweë ✓✓
 ➤ Suid-Afrikaanse Lugdiens ✓✓
 ➤ Eskom ✓✓ (enige relevante voorbeeld) enige (2x2) (4)
 /10/

2.5 Verduidelik kortliks *aanspreeklikheid* as een van die probleme van openbare sektor voorsiening.

- Ekonomiese aanspreeklikheid verwys na hoe doeltreffend die regering beleide formuleer en implementeer en hoe doeltreffend hulpbronne gebruik word. ✓✓
- Finansiële aanspreeklikheid verwys na die bestedings beheer en die interne en eksterne oudit van owerheidsbesteding. ✓✓
- Openbare aanspreeklikheid kom na vore omdat die publiek verseker wil wees dat die verwagte hoeveelhede en gehalte goedere en dienste gelewer word as waarvoor belastings gehef word. ✓✓
- Vereis ook versekering dat die openbare sektor nie hul magte misbruik nie. ✓✓
- Verantwoordelikhede van die Ministers. ✓✓
- Ministers en Direkteur Generaals is aanspreeklik vir die aktiwiteite van die departement. ✓✓
- Parlementêre vraagstelling. ✓✓
- Lede van die huis kan vrae ophaal in verband met 'n spesifieke departement. ✓✓
- Portefeulje komitees kan aanbevelings aan die parlement maak ✓✓
- SKOOR debatteer die bevindinge van die OG en doen verslag aan die parlement. ✓✓
- Tesouriebeheer ✓✓
- Openbare sektor moet voorgeskrewe prosedures volg om magtiging te verkry ten einde geld te spandeer. ✓✓
- Die tesourie komitee evalueer versoeke vir addisionele befondsing. ✓✓
- Die Ouditeur Generaal doen verslag in die parlement oor elke departement. ✓✓

enige (4x2) (8)

2.6 Verduidelik kortliks enige TWEE soorte beleggings onder die 'Finansiële rekening' van die Betalingsbalans.

Direkte beleggings ✓✓

- Sluit investering in besighede in met die doel om betekenisvolle aandeel in die besigheid te verkry. ✓✓
- Sluit ook beleggings in vaste eiendom in. ✓✓

Portefeulje beleggings ✓✓

- Aankoop van gewone aandele of skuldbriewe wat nie deel uitmaak van direkte beleggings nie. ✓✓
- Dit is hoogs likied en die vloei kan enige tyd omgekeer word. ✓✓
- Dit staan ook as 'warm geld' bekend. ✓✓

Ander beleggings ✓✓

- Transaksies wat nie as direkte of portefeulje beleggings geklassifiseer kan word nie (residu) ✓✓
- Bestaan uit handelskrediet, lenings, valuta en deposito's. ✓✓

enige 2x(2+2) (8)
/16/

VRAAG 3 (LU2 AS1-AS3)

- 3.1 3.1.1 normale ✓✓
 3.1.2 kartel ✓✓
 3.1.3 Private ✓✓
 3.1.4 MK ✓✓ (4x2) (8)

3.2 DRIE eienskappe/kenmerke van openbare goedere.

- Nie-mededingend ✓✓
- Nie-uitsluitend ✓✓
- Sosiale voordele oorskry private voordele ✓✓
- Oneindige verbruik ✓✓
- Nie-weiering ✓✓ enige (3x2) (6)
/14/

- 3.3 3.3.1 (i) **GRAFIEK A** – Ekonomiese Wins ✓✓ (2)
 (ii) **GRAFIEK B** – Verlies ✓✓ (2)

- 3.3.2 ➤ Die individuele produsent kan enige hoeveelheid teen die markprys verkoop. ✓✓
 ➤ As die besigheid hoër pryse hef sal kopers by ander produsente koop. ✓✓
 ➤ Hy sal nie die produk teen 'n laer prys verkoop nie, want hy kan al sy voorraad teen die heersende markprys verkoop. ✓✓ enige (1x2) (2)

- 3.3.3 ➤ Waar totale inkome gelyk is aan totale koste. ✓✓
 ➤ Totale koste sluit normale wins in. ✓✓
 ➤ Normale wins is die bedrag wat die entrepreneur homself betaal. ✓✓
 ➤ Normale wins is die minimum verdienste wat vereis word ten einde te verhoed dat die entrepreneur moet uittree ✓✓ enige(2x2) (4)
/10/

- 3.4 3.4.1 **Eksplisiete koste**
 Die werklike uitgawe van 'n besigheid ✓ vir die huur of aankoop van die insette ✓ wat nodig is in die produksieproses. ✓
Implisiete koste
 Die waarde van insette ✓ wat deur die entrepreneur besit word ✓ en in die produksieproses gebruik word. ✓ (6)

- 3.4.2 ➤ elektrisiteitskoste ✓✓
 ➤ wateronkoste ✓✓
 ➤ arbeidskoste ✓✓ enige (2x2) (4)
/10/

3.5 Kenmerke van 'n oligopolie.

Produkte kan homogeen of gedifferensieerd wees. ✓✓

- As produkte homogeen is, word dit suiwer oligopolie genoem. ✓✓
- As produkte gedifferensieerd is, word dit gedifferensieerde oligopolie genoem. ✓✓

Toetrede is vry maar moeilik. ✓✓

- As produkte gedifferensieerd is, word dit gedifferensieerde oligopolie genoem. ✓✓

Beheer oor pryse. ✓✓

- Produsente het aansienlike beheer oor pryse. ✓✓

Onderlinge afhanklikheid. ✓✓

- Besighede word geraak deur die optrede van ander. ✓✓

Nie-prys mededinging. ✓✓

- Produseerders kompeteer op die basis van produk differensiasie, na verkope en advertering. ✓✓

Samespanning ✓✓

- Produsente ding mee op die basis van produk differensiasie, na-verkope diens en advertensies. ✓✓ enige 2x (2+2) (8)

3.6 Verduidelik kortliks die TWEE soorte ondoeltreffendhede wat mag voorkom as gevolg van markmislukkings.

Produksie ondoeltreffendheid ✓✓

- Ondernemings produseer nie goedere teen die laagste moontlike koste nie. ✓✓
- Ondernemings kan goedere teen 'n laer koste produseer, sonder om kwaliteit en hoeveelheid te in te boet. ✓✓

Allokasie ondoeltreffendheid ✓✓

- Die produksie verskeidenheid weerspieël nie die verbruiker se smaak en voorkeure nie. ✓✓
 - Die hoeveelhede wat deur verbruikers verkies word, is nie beskikbaar nie. ✓✓ enige 2x (2+2) (8)
- /16/

VRAAG 4 (LU3 AS1-AS4)

4.1	4.1.1	ontwikkeling ✓✓		
	4.1.2	subsidies ✓✓		
	4.1.3	NOS'e ✓✓		
	4.1.4	uitvoerbevordering ✓✓	(4x2)	(8)

4.2 DRIE elemente van SEB

➤	Aandelebesit ✓✓		
➤	Bestuur en beheer ✓✓		
➤	Gelyke indiensneming ✓✓		
➤	Voorkeuraankope (Tenders) ✓✓		
➤	Ontwikkeling van ondernemings ✓✓		
➤	Sosiale verantwoordelikheid ✓✓	enige (3x2)	(6) /14/

4.3	4.3.1	Gesondheid bewustheid ✓✓		(2)
-----	-------	--------------------------	--	-----

4.3.2	➤	Voeding ✓✓		
	➤	Tuberkulose/TB ✓✓		
	➤	Nie-MIV/Vigs gesondheid gebiede ✓✓	enige (2x2)	(4)

4.3.3	➤	Skep van bewustheid aangaande 'n spesifieke saak. ✓✓		
	➤	Lig mense in en voed hulle op oor 'n spesifieke saak. ✓✓(2x2)		(4) /10/

4.4	4.4.1	Lewensverwagting is die aantal jare wat 'n nuutgebore baba sal leef. ✓✓		(2)
-----	-------	---	--	-----

4.4.2	Wes-Kaap ✓✓			(2)
-------	-------------	--	--	-----

4.4.3	Limpopo ✓✓			(2)
-------	------------	--	--	-----

4.4.4	➤	Die natuurlike bevolkingsgroei in stedelike gebiede. ✓✓		
	➤	Migrasie: plattelandse na stedelike gebiede. ✓✓		
	➤	Totstandkoming van nuwe dorpe. ✓✓		
	➤	Beter lewensverwagting. ✓✓		
	➤	Meer werksgeleenthede. ✓✓		
	➤	Beter opleiding, ✓✓ (enige ander relevante feit)	enige (2x2)	(4) /10/

4.5 Verduidelik kortliks 'kapitaal' en 'tegnologie' as faktore nodig vir ekonomiese groei.

Kapitaal

- Kapitaal is nodig vir die produksie van goedere en dienste ✓✓
- Hoe meer kapitaal ons het, hoe meer goedere en dienste kan geproduseer word ✓✓
- Vir doeltreffende produksie om te plaasvind, word beide sosiale en fisiese kapitaal benodig ✓✓
- Styging in produksiekapasiteit al lei tot ekonomiese groei ✓✓ enige (2x2) (4)

Tegnologie

- Volhoubare ekonomiese groei vereis tegnologiese vooruitgang en innovering ✓✓
- Tegnologiese vooruitgang beteken nuwe soorte kapitaal- goedere asook nuwe produksieprosesse ✓✓
- Tegnologiese vooruitgang kan lei tot ekonomiese groei ✓✓ enige (2x2) (4)

4.6 Verduidelik kortliks TWEE ekonomiese voordele van invoervervanging.

Meer werksgeleenthede ✓✓

- Meer plaaslike werkers word in diens geneem om goedere te produseer as plaasvervangers vir buitelandse goedere . ✓✓
- Verhoogde indiensname stimuleer die ekonomie en BBP verhoog. ✓✓

Wyer keuse ✓✓

- Omdat goedere nie meer ingevoer word nie, kan die beskikbare valuta vir ander invoere aangewend word ✓✓
- Dit sal die beskikbare keuses aan verbruikers verbreed. ✓✓

Diversifikasie ✓✓

- Plaaslike ekonomie raak meer gediversifiseerde ✓✓
 - Die ekonomie sal minder gevoelig vir buitelandse aksies soos prysstygings of finansiële skommeling. ✓✓ enige 2x (2+2) (8)
- (Enige ander relevante feit)

/16/

VRAAG 5 (LU4 AS1-AS3)

- 5.1 5.1.1 VPIX ✓✓
 5.1.2 gasvryheids-✓✓
 5.1.3 ekotoerisme ✓✓
 5.1.4 Kyoto-protokol ✓✓ (4x2) (8)
- 5.2 **DRIE negatiewe gevolge van lugbesoedeling.**
 ➤ Toenemende swak gesondheid. ✓✓
 ➤ Kweekhuis-gasse ✓✓
 ➤ Aardverwarming. ✓✓
 ➤ Osoon-uitputting ✓✓
 ➤ Suurreën ✓✓ (Enige ander relevante feit) enige (3x2) (6)
 /14/
- 5.3 5.3.1 Om ons nasionale kultuur van diens en gasvryheid aan alle toeriste te toon. ✓✓ (2)
 5.3.2 Toeris ✓✓ (2)
 5.3.3 ➤ taxi-bestuurders✓✓
 ➤ hotelportiere✓✓
 ➤ kelnerinne✓✓
 ➤ toer-operateurs✓✓
 ➤ stadion-beampes✓✓
 ➤ kitskos-smouse✓✓ enige (3x2) (6)
 /10/
- 5.4 5.4.1 Stagflasie/ Hiperinflasie ✓✓ (2)
 5.4.2 ➤ plaaslike krag ✓✓
 ➤ elektrisiteit ✓✓
 ➤ gas ✓✓
 ➤ brandstof enige (2x2) (4)
- 5.4.3 **Kern inflasie**
 Sluit items van die VPI-mandjie uit, waarvan die pryse hoogs onstabiel is en goedere waarvan die pryse deur regeringsinmenging en -beleid beïnvloed word. ✓✓
Hooflyn inflasie
 Verteenwoordig die koste van die 'mandjie' goedere en dienste van 'n tipiese Suid-Afrikaanse huishouding – onaangepaste VPI inflasiekoers. ✓✓ (4)
 /10/

5.5 Openbare sektor ingryping om omgewingsvolhoubaarheid te bereik

Toekenning van eiendomsreg. ✓✓

- Toekenning van eiendomsreg sal verseker dat mense omsien na dinge wat aan hulle behoort. ✓✓
- Die omgewing sal bewaar word teen 'n geringe koste vir die belastingbetalers. ✓✓

Betaling vir omgewings gebruik ✓✓

- Regering hef fooie op verbruikers en produsente vir die afval wat hulle produseer. ✓✓
- Ontwikkelde lande hef betalings op nywerhede en voertuig eienaars vir die uitlaat van gas afval. ✓✓

Omgewingsbelastings. ✓✓

- 'n Belasting word ingestel op die produksie van goedere wat eksterne koste meebring. ✓✓
- Dit staan bekend as Groenbelastings. ✓✓
- Die belastingkoers is gelyk aan die marginale eksterne koste. ✓✓

Omgewingsubsidies. ✓✓

- Subsidies word toegestaan om omgewingskade te beperk. ✓✓
- Subsidies word gegee vir die ontwikkeling van nuwe tegnieke om energie te spaar en rook besoedeling te verminder. ✓✓
- Subsidies vir die produksie vir omgewingsvriendelike substitute. ✓✓
- Subsidies om hersirkulering van afval aan te moedig. ✓✓

Bemerkbare permitte. ✓✓

- Elke besigheid word 'n lisensie of permit gegee wat hulle toelaat om beperk te besoedel. ✓✓
- As besighede besoedeling kan halveer, kan hulle van hierdie permitte aan ander besighede verkoop. ✓✓ enige 2x (2+2)

(8)

5.6 TWEE redes hoekom toerisme wêreld se grootste werkverskaffer is.

Toerisme is arbeidsintensief ✓✓

- Toerisme skep werk met elke eenheid kapitaal wat belê is. ✓✓
- Die meeste toerisme aktiwiteite is binne bereik van klein entrepreneurs. ✓✓

Toerisme neem baie vaardighede in diens ✓✓

- Daar is werkseleenthede vir bykans enige soort vaardigheid in toerisme bedryf ✓✓

Toerisme kan onmiddellike indiensname verskaf ✓✓

- Toerisme sektor kan werk skep binne 'n kort tydspanne ✓✓

Toerisme verskaf entrepreneurs geleenthede ✓✓

- Toerisme bedryf huisves informele sektor aktiwiteite ✓✓ enige 2x (2+2)

(8)
/16/

VRAAG 6 (LU1&LU2)

- 6.1 6.1.1 Fiskale ✓✓
 6.1.2 uitvoer ✓✓
 6.1.3 nemers ✓✓
 6.1.4 Nie-meriete ✓✓ (4x2) (8)

6.2 **DRIE** metodes om BBP te bereken.

- Produksiemetode ✓✓
 - Inkome metode ✓✓
 - Bestedingsmetode ✓✓ (3x2) (6)
- /14/

6.3 **DATA RESPONS**

- 6.3.1 **A.** Totale Inkomste = R160 ✓✓
B. Gemiddelde Inkomste = R60 ✓✓
C. Marginale Inkomste = R20 ✓✓ (3x2) (6)
- 6.3.2 Grensinkomste is die bedrag waarmee die totale inkomste toeneem as 'n addisionele eenheid verkoop word. ✓✓ (2)
- 6.3.3 $GI = GK$ ✓✓ (2)
- /10/

6.4 **DATA RESPONSE**

- 6.4.1 Dit beteken deur die prys te verlaag, kan die monopolis meer verkoop en meer eenhede produseer. / Die monopolis kan slegs 'n groter hoeveelheid teen 'n laer prys verkoop. ✓✓ (2)
- 6.4.2
- Gekonfronteer met 'n vraagkurwe. ✓✓
 - Besluit op die produksievlakke. ✓✓
 - Blootgestel aan markkragte ✓✓
 - Kom voor substitute te staan ✓✓
 - Geniet gunstige omstandighede ✓✓
 - Kan verbruikers uitbuit ✓✓
 - Word teen toegang beskerm ✓✓
- enige (2x2) (4)
- 6.4.3
- Vraag na die produk ✓✓
 - Produksiekoste ✓✓
- (2x2) (4)
- /10/

6.5 Hoe fiskale beleide gebruik kan word om sakesiklusse uit te stryk.

Regering het die volgende opsies:

Verhoog regeringsbesteding met geleende geld ✓✓

- Ekonomie word gestimuleer deur 'n styging in totale besteding en vraag - indiensneming kan styg ✓✓

Verminder belastinge ✓✓

- Ekonomie word gestimuleer deur verbruikers en produsente wat meer inkome het om te spandeer - indiensneming kan styg ✓✓

Verhoog regeringsbesteding en verminder belastinge gelyktydig ✓✓

- Regeringsbesteding neem toe en verbruikers en produsente bestee meer - indiensneming kan styg ✓✓ enige (4x2) (8)

6.6 Verduidelik kortliks enige TWEE voordele van privatisering.

Voorsien regering van addisionele fondse. ✓✓

- Die fondse kan gebruik word om regeringsuitgawes te dek, openbare skuld te vereffen of vir infrastrukturele ontwikkeling. ✓✓
- Dit kan ook lei tot laer belasting. ✓✓

Verbreed die belastingbasis ✓✓

- Dit skep 'n addisionele bron van belasting inkome ✓✓
- Staat kan meer inkome uit hierdie besighede verkry ✓✓

Verhoog die doeltreffendheid van die ekonomie ✓✓

- Privaat ondernemings is meer doeltreffend as openbare ondernemings ✓✓
- Privaat ondernemings is onderworpe aan die dissipline van die mark ✓✓

Lok buitelandse beleggings ✓✓

- Privatisering veroorsaak invloed van buitelandse beleggings, vaardighede en tegnologie ✓✓

Verminder druk op staat se begroting ✓✓

- Staatsbeheerde besighede se verliese moet deur regering gedra word ✓✓
- Privatisering sal die tekort op die begroting verlig ✓✓

Bevorder SEB ✓✓✓

- Dit kan gebruik word as 'n middel om aandele beskikbaar te maak vir hier groepe ✓✓ enige 2x (2+2) (8)
/16/

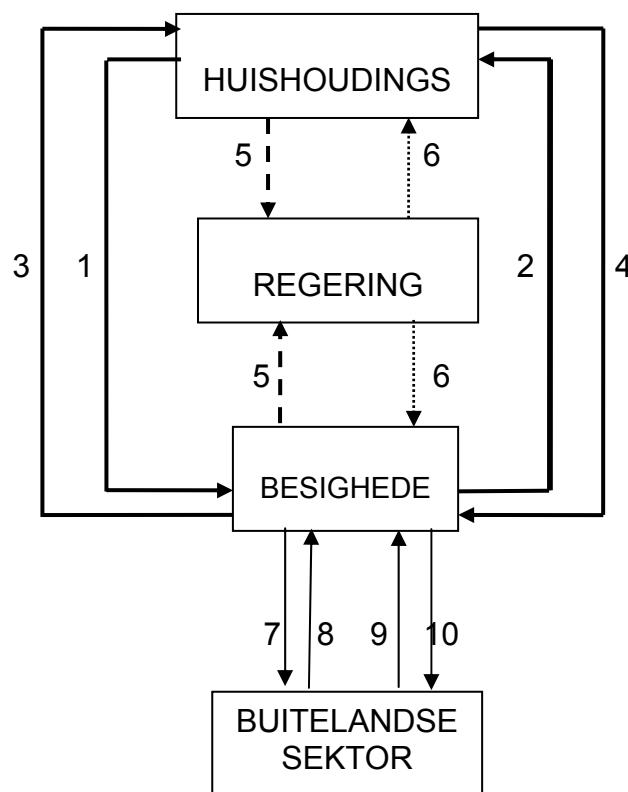
AFDELING C (Beantwoord enige **TWEE** vrae uit hierdie afdeling)**VRAAG 7** (LU1 AS1)

Bespreek die verskillende deelnemers se betrokkenheid in 'n oop ekonomie met behulp van 'n volledig benoemde diagram. Verwys ook na die vloei in die kringloopmodel.

INLEIDING

- In 'n oop ekonomie is daar vier deelnemers: hulle is huishoudings, besighede, die regering en die buitelandse sektor. ✓✓✓

(3)

INHOUD

Aanvaar enige toepaslike uitleg van die kringloop.

- Deelnemers: (Huishoudings ✓, Regering ✓, Besighede ✓, Buitelandse sektor ✓)
- Voorsiening van produksiefaktore aan besighede (1) ✓
- Betaling van vergoeding aan die huishoudings (2) ✓
- Goedere en dienste aan die huishoudings (3) ✓
- Besteding of inkome op goedere en dienste (4) ✓
- Belasting betaal deur huishoudings en besighede (5) ✓
- Openbare dienste van regering aan huishoudings en besighede (6) ✓
- Uitvoere (7) + Ontvangstes vir uitvoere (8) ✓
- Invoere (9) + Betalings vir invoere (10) ✓

(12)

1. HUISHOUDINGS/VERBRUIKERS

- Is die verbruikers van ekonomiese goedere en dienste. ✓✓
 - Hulle is primêre deelnemers omdat hulle produksiefaktore besit. ✓✓
 - Verkoop produksiefaktore aan besighede in die faktormark en ontvang vergoeding. ✓✓
 - Gebruik inkome wat hulle ontvang om goedere en dienste te koop ✓✓
- (maks 4)

2. BESIGHEDE/PRODUSENTE

- Koop produksiefaktore van huishoudings in die faktormark. ✓✓
 - Gebruik produksiefaktore om goedere en dienste te produseer. ✓✓
 - Verkoop goedere en dienste aan huishoudings in die goederemark. ✓✓
- (maks 4)

3. REGERING

- Verwys na plaaslike, provinsiale en nasionale owerhede. ✓✓
 - Koop produksiefaktore van huishoudings in die faktormark en goedere en dienste van besighede in die goederemark. ✓✓
 - Voorsien openbare dienste aan beide huishoudings en besighede van wie hulle belasting ontvang. ✓✓
- (maks 4)

4. BUITELANDSE SEKTOR

- Verteenwoordig deur alle ander lande van die wêreld. ✓✓
 - Handel vind plaas in die vorm van invoere en uitvoere. ✓✓
 - Inkome ontvang vir uitvoere sal gebruik word vir invoere. ✓✓
- (maks 4)

VLOEIE in die kringloop.

- Daar is TWEE vloei in die kringloop, die reële vloei en die geldvloei ✓✓
 - Die reële vloei bestaan uit die vloei van produksiefaktore van die huishoudings en die vloei van goedere en dienste van die besighede na huishoudings. ✓✓
 - Die geldvloei toon die vloei van geld van besighede na huishoudings in die vorm van vergoeding en van huishoudings na besighede in die vorm van besteding. ✓✓
- (maks 4)

Inspuitings

- Inspuitings verteenwoordig toevoeging van geld in die kringloop. ✓✓
 - Dit kan in die vorm van owerheidsbesteding ✓✓, uitvoer inkomste ✓✓ of investering wees. ✓✓
- (maks 6)

Lekkasies

- 'n Lekkasie is 'n onttrekking van geld uit die kringloop. ✓✓
 - Dit kan in die vorm van belasting ✓✓, besteding op invoere ✓✓ of besparings wees. ✓✓
- (maks 6)

SLOT

- Die ekonomiese kringloopmodel verteenwoordig die werking van die ekonomie. Dit toon die verhouding tussen die verskillende deelnemers van die ekonomie. ✓✓

(2)

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om die bespreking te assesser

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. (1 – 15 punte)
3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. (16 – 30 punte)
5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel (30 – 45 punte)

(5)
50**VRAAG 8 (LU2 AS2)**

Verduidelik die gevolge van markmislukkings volledig.

INLEIDING

Markmislukking vind plaas wanneer hulpbronne verkeerdelik en ondoeltreffend toegeken word. ✓✓✓

Markmislukking lei tot vermorsing en waarde verlies in die ekonomie. ✓✓✓

(maks 3)

(3)

INHOUD1. **Ondoeltreffendhede** ✓✓

- **Produksie-ondoeltreffendheid** ✓✓
- Besighede produseer nie goedere en dienste teen laagste koste. ✓✓
- Besighede kan goedere produseer teen 'n verminderde koste sonder om kwaliteit en hoeveelheid in te boet. ✓✓

Allokasie-ondoeltreffendheid ✓✓

- Die beskikbare goedere en dienste reflekteer nie die smake van verbruikers nie. ✓✓
- Hulpbronne word nie in regte verhoudings toegedeel nie. ✓✓

Onvolmaakte mededinging. ✓✓

- Kom voor in verskillende vorme soos monopolieë, oligopolieë en monopolistiese mededinging. ✓✓
- Dit gebeur as suksesvolle besighede ondoeltreffende mededingers uitoorlê. ✓✓
- Regering kan gebruik maak van mededingsbeleide om dit te probeer reguleer. ✓✓

2. Eksternaliteite ✓✓

- Staan ook bekend as rimpeleffekte. ✓✓

Negatiewe eksternaliteite. ✓✓

- **Belas die besoedelaar** – sal produksiekoste verhoog. ✓✓
- Hoër koste sal prys verhoog en vraag verminder. ✓✓
- In die geval van nie-meriete goedere kan regering addisionele belasting instel om verbruik te ontmoedig. ✓✓
- **Gebruik regulasies en wetgewing.** ✓✓
- Dit sal produsente dwing om negatiewe eksternaliteite te verminder. ✓✓
- **Beheer besoedeling deur toestaan van permitte.** ✓✓
- Deur permitte toe te staan kan regering aanvaarbare vlakke van besoedeling bepaal. ✓✓

Positiewe eksternaliteite. ✓✓

- **Subsidies.** ✓✓
- Gevalle waar positiewe eksternaliteite geskep kan word, kan subsidies gegee word - onderwys. (Meriete goedere) ✓✓
- Vryemarkstelsels misluk omdat hulle minder produseer as wat nodig is. ✓✓
- **Openbare goedere.** ✓✓
- Regering kan openbare goedere en dienste produseer. ✓✓

3. Owerheidsinmenging. ✓✓

- Kan **wan-allokasie van hulpbronne voorkom.** ✓✓
- Kan oorreding, prysmeganisme of direkte beheer gebruik om positiewe en negatiewe eksternaliteite te beïnvloed. ✓✓
- Gebruik oorsese mededinging, promovering van mededinging, beheerliggame, ens. om markte te reguleer. ✓✓
- **Verdeling van inkome en rykdom.** ✓✓
- Tradisionele metodes – voorsiening van gratis dienste en kontantvoordele aan armes. ✓✓
- Regstelling - regstellende aksie, bemagtiging, grondverdeling en grond restitusie, eiendom subsidies ens. ✓✓
- Minimum lone – aan mense wie nie in staat is om hulle eie diensvoorwaardes te beding nie. ✓✓
- Maksimum pryse – vir goedere en dienste wat deur arm mense gebruik word. ✓✓
- Minimum pryse – om produksie en voldoende aanbod van voedsel aan te moedig. ✓✓
- **Bevorder makro-ekonomiese stabiliteit.** ✓✓

enige (20x2) /40/

SLOT

Markmislukkings is 'n werklikheid in alle ekonomieë. ✓✓

Regering probeer om markmislukkings te verminder deur hul betrokkenheid. ✓✓

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om die bespreking te assessee

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. (1 – 15 punte)
3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. (16 – 30 punte)
5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel (30 – 45 punte)

(5)

50

VRAAG 9 (LU3 AS3)

G.A. Peter
Posbus 100
Port Elizabeth ✓
6000

16 November 2010 ✓

Die Minister
Departement van Handel & Nywerheid
Privaat sak 1
Pretoria ✓
0001

(3)

Meneer

Re: Argumente ten gunste van beskerming ✓✓

(2)

- Nywerheidsontwikkeling/suigeling nywerhede argument/beskerming van volle nywerheidsbasis. ✓✓**
 - Sommige ontwikkelende lande is by magte om sekere nywerhede op te rig. ✓✓
 - Maar as daar vryhandel is, sal hierdie nywerhede nie kan meeding met gevestigde nywerhede nie. ✓✓
 - Beskerming voorkom kompetisie vanaf gevestigde industrieë. ✓✓
- Om stabiele loonvlakke en hoë lewensstandaard te handhaaf/om werkers te beskerm. ✓✓**
 - Hoë lewensstandaard sal ondermyn word as goedkoper goedere ingevoer word.
 - As 'n nywerheid nie meer kan meeding nie, is die maklikste manier om lone en salarisse te verlaag. ✓✓
 - Beskerming kan verhoed dat plaaslike lone daal. ✓✓

3. **Om werkloosheid te verminder en indiensneming te skep/om plaaslike indiensname te handhaaf.** ✓✓
 - Onregverdigte buitelandse mededinging kan lei tot toename in werkloosheid. ✓✓
 - Beskerming van plaaslike nywerhede kan hierdie toename in werkloosheid verhoed. ✓✓
4. **Ekonomiese selfversorging/ekonomiese afhanklikheid/ekonomiese stabiliteit** ✓✓
 - Dit is belangrik vir 'n land om selfversorgend te wees. ✓✓
 - Ekonomiese afhanklikheid is spesifiek nodig indien daar konflik tussen lande is. ✓✓
 - Dit is belangrik vir 'n land om self in sy totale ekonomiese, militêre en strategiese behoeftes te kan voorsien. ✓✓
5. **Om dumping te voorkom.** ✓✓
 - 'n Land mag goedere in 'n buitelandse land verkoop teen 'n laer prys as die produksiekoste. ✓✓
 - Beskerming verhoed buitelandse nywerhede om hul produkte teen laer pryse te dump omdat dit skadelik is vir plaaslike nywerhede. ✓✓
6. **Om te voorkom dat inwoners geld oorsee bestee.** ✓✓
 - Beskerming stimuleer die oprig van nuwe nywerhede en die uitbreiding van bestaande nywerhede. ✓✓
 - In 'n beskermende ekonomie bly die geld in die land en bevoordeel die ekonomie. ✓✓
7. **Bewaring van natuurlike hulpbronne.** ✓✓
 - Vryhandel lei tot oorbenutting van natuurlike hulpbronne. ✓✓
 - Beskerming lei tot behoorlike beplanning, bewaring en aanwending van natuurlike hulpbronne. ✓✓
8. **Stabilisering van wisselkoerse en regstelling van betalingsbalans.** ✓✓
 - Hoë afhanklikheid van invoere kan lei tot betalingsbalansprobleme. ✓✓
 - Die enigste metode om dit reg te stel is invoerbeheer. ✓✓
 - Die afname in invoere sal die betalingsbalans en wisselkoers verbeter. ✓✓
9. **Skep inkomste vir die regering** ✓✓
 - Die instelling van tariewe lewer inkomste vir die regering. ✓✓
 - In ontwikkelende lande waar die belastingbasis beperk is, is doeanebelasting 'n belangrike bron van inkomste vir die regering. ✓✓
10. **Diversifisering van nywerheidsbasis** ✓✓
 - Lande probeer om gediversifiseerde nywerhede te ontwikkel ten einde oorspesialisasie te voorkom. ✓✓
 - Lande wat staatmaak op die uitvoer van een of twee produkte is kwesbaar ✓✓

11. Ontwikkeling van strategiese nywerhede✓✓

- Lande moet strategiese nywerhede ontwikkel, byvoorbeeld basiese voedselsoorte, energie, ens. om selfvoorsienend te raak✓✓

12. Afnemende nywerhede✓✓

- Dit is nywerhede wat geraak word deur vraag en aanbod probleme. ✓✓
- As hierdie nywerhede nie meer besigheid doen nie, sal dit grootskaalse werkloosheid skep. ✓✓
- Beskerming sal hierdie nywerhede toelaat om geleidelik af te neem sodat arbeid na ander nywerhede kan oorskuif✓✓ enige (19x2) (38)

Die uwe ✓

G.A. Peter ✓/Handtekening

(2)
/45/

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om die bespreking te assessee

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. (1 – 15 punte)
3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. (16 – 30 punte)
5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel (30 – 45 punte)

(5)
50

VRAAG 10 (LU4 AS1)

Gevolge van inflasie.

INLEIDING

Die gevolge van inflasie op die ekonomie van 'n land word dikwels nie direk ervaar nie. ✓✓✓

Hoe hoër die inflasiekoers, hoe meer ernstig sal die gevolge wees. ✓✓✓

(maks 3)

(3)

INHOUD**Gevolge****Uitwerking op die koopkrag van geld.✓✓**

- As pryse styg, daal die koopkrag van geld. ✓✓
- Geld kan nie as 'n betroubare waarde maatstaf gebruik word nie. ✓✓
- Verlies aan vertroue en stabiliteit in die monetêre stelsel. ✓✓
- 'n Geleidelike prysstyging bevoordeel entrepreneurs. ✓✓

Uitwerking op die inkomste en rykdom van die mense. ✓✓

- Inflasie beïnvloed die verspreiding van inkomste en rykdom negatief. ✓✓
- Mense wat afhanklik is van vaste inkomste soos pensioenarisse en salaristrekkers word negatief geraak. ✓✓
- Inflasie bevoordeel debiteure ten koste van krediteure. ✓✓
- Aandeelhouers sal beter daaraan toe wees omdat die waarde van aandele proporsioneel sal toeneem met inflasie. ✓✓
- Salaris stygings sal mense na hoër belasting vlakke skuif, maar die nabelasting inkomste sal minder wees as voor die inflasie. ✓✓
- Inflasie verminder die reële waarde van bestaande besparings. ✓✓

Uitwerking op die betalingsbalans. ✓✓

- As gevolg van 'n hoër inflasiekoers, sal 'n land sy internasionale mededingendheid verloor. ✓✓
- Uitvoerverdienste verminder as plaaslik geproduseerde goedere duurder raak in oorsese markte. ✓✓
- Invoere neig om te vermeerder omdat buitelandse goedere relatief goedkoper is in die plaaslike mark. ✓✓
- Stygende invoere en dalende uitvoere sal lei tot 'n vermindering in die waarde van die geldeenheid. ✓✓
- Hierdie uitwerkings kan lei tot probleme in die betalingsbalans. ✓✓

Uitwerking op die regering. ✓✓

- Stygende pryse en 'n hoër inflasiekoers sal die ontvanger van inkomste bevoordeel. ✓✓
- Individue sal meer belasting moet betaal as gevolg van salarisverhogings. ✓✓
- Volgehoue prysstygings kan mense ongelukkig maak en kan sosiale en politieke onrus teweegbring. ✓✓
- Inflasie ontmoedig besparings en beleggings en het 'n negatiewe impak op ekonomiese groei. ✓✓
- Hoë inflasiekoers is skadelik vir die ekonomie omdat dit vertroue ondermyn en ongunstige ekonomiese klimaat skep vir ekonomiese aktiwiteite. ✓✓

Maks/
40/
(20x2)

SLOT

- Hoë inflasiekoers is skadelik vir die werking van 'n vrye onderneming stelsel. ✓✓
- Pryse sal nie die skaarsheidswaarde van goedere en dienste verteenwoordig nie. ✓✓

(maks 2)

(2)

Gebruik die volgende assessering rubriek tesame met bogenoemde om die bespreking te assesseer

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat het geen begrip van die onderwerp getoon nie.
1	Kandidaat het mate van begrip van die onderwerp getoon, maar belangrike aspekte daarvan gemis. (1 – 15 punte)
3	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer, maar nie feite aan die onderwerp gekoppel nie. (16 – 30 punte)
5	Kandidaat het onderwerp korrek geïnterpreteer en genoeg feite aan onderwerp gekoppel (30 – 45 punte)

TOTAAL AFDELING C: 50
GROOTTOTAAL: 100
300